

نیران داهاتوویه کی بی سته میی هه یه ؟

روژی شه ممه چاردهی مانگی ئاوریلی ئه و سال به بانگه وازی فولک پارتهی سوئید سمیناریک له ژیر سه رد یری (نیران داهاتوویه کی بی سته میی هه یه ؟) له سالونی دووه می پارلمانی سوئید به ریوه چوو . له و سمیناره دا شوماره یه ک له کورده کان و نیرانیه کانی دانیشتووی ئوروپا هه ره ها شوماره یه ک له ئوروپاییه کانی عه لاقه مه ند به مه سایی نیران به شداریان کردبوو .

فریدریک مالم ئه ندامی پارلمانی سوئید و وته بیژی سیاسه تی خارجی فولک پارتهی به نوینه رایه تی له لایه ن حزبه که یه وه که ئه و سمیناره ی ریک خستبوو به خیر هاتنی وتار بیژان و به شدارانی سمیناره که ی کرد و دوا ی راگه یاندنی دهستووری کاری سمیناره که هه وه لین وتاری پیشکه ش کرد وله قسه کانی دا کوتی :

رژیمی نیران یه کیک له توندوتیژ ترین دیکتاتوریه کانی دنیا یه . دارایی خه لکی نیران بو حه مه س و حزبوللا و ئهسه ده نیردری . حکوو مه تی نیران سووریه و مکوو کانالیک بو نفوز له فه له ستین ولوبنان و ئورد ون ده بیئی و هه ول ده دا له ریگا ی پاراستنی ده وله تی به شار ئه سه ده وه ئه و کاناله بیاریزی به لام له نیراندا خه لک پییان خوشه دیموکراسی هه بی . فشاری نیو نه ته وه یی بو سه ر نیران بو ئه وه یه ده وله تی نیران ره فتاری خوی بهرامبه به ره وتی نیو نه ته وه یی بگوری .

وتاری دووه می ئه و به رنا مه یه له لایه ن ئید ریس ئه حمه د یه وه و له پیوه ند ده گه ل پروژهی ناوکی نیران پیشکه ش کرا . ناوبراو له وته کانی دا کوتی :

دنیا له هه ولی ئه وه دایه نیران قانع بکا له پیوه ند ده گه ل پروژهی ناوکی خوی ده گه ل ولاتانی 1+5 وتوو یژ بکا و مه به ست له و وتوو یژانه گه یشتن به ته وافوق و نیجا دی هاوکاریه . فشاری ئابووری و سیاسی بو سه ر نیران در یژهی هه یه و ئه و فشارانه کارکردی خویان نیشان داوه . فشاری ئابووری ده بیته هوی ئالوگور و جیهه ت گیری سیاسی دیکه له نیو حکوممه تی نیراندا و له ئاکامی ئه و فشارانه دایه نیران ئه ور و له ئیستا مبول داده نیشی . هیندیک هه لو یستی ئه حمه دی نژاد به جوریک به ربه ره کانی له گه ل خامنه یی لیک ده دریته وه و ره فسه نجانیس عه لاقه ی خوی بو سازان ده گه ل غه رب هیناوه ته گوری . زیا د بوونی فشاره کان، زیا د بوونی ناکوکی دیکه ی نیو ده سه لاتی حاکمی به دواوه ده بی هه رچه ند ته فاوه تی جناحی زور ته ئسیر گوزار نیه و قسه ی ناخر هه ر قسه ی خامنه بیه و نیمکانی پاشه کسه ی زوریشی نه هیشتوته وه . ئه مریکا پروژهی ناوکی نیران بو خزمه ت به نیازی ئینسانی قوبول ده کا و پیتاندنی ئورانیمیشی تا راده یه کی دیاریکراو قوبوله به لام ئسراییل داوا ده کا ته ئسیساتی فردو ببه ستری . تاکتیک نیران له و وتوو یژانه دا سه رگه ردان کردن و گومراکردنی روژاوا یه و هه ول ده دا له بهینی ئه و اندا شکاف دروست بکا و هه لو یسته کانیا ن لیک دورخاته وه .

نیران له پروژهی ناوکی خوی مه به سته هیرشی چهکداری بو سه ر که س نیه به لکوو ده یه وئ به وئامرازه ئهمنیهتی خوی ته زمین کا و که س نه توانی ده ست در یژی بو بکا . هه ر وه ها ده یه وئ هیژمونی خوی له ناوچکه دا به ربلا و تر بکا و له حالی حا زردا له غه ربی ئه فغانستانه وه تا غه ربی لوبنان نفوزی هه یه به لام هملو یستی ئه مریکا ، ئوروپا ، دنیای عه ره ب و تورکیه به رامبه ر به نیرانی ئه تومی چو ن ده بی ؟ هه مووی ئه و لایه نانه ش ناره زووی هیژمونی ناوچه که یان له سه ری دایه . سیاسه تی ئه مریکا به رامبه ر به شووره وی و چین پیش گرتن له په ره گرتنی کومونیسم بوو . به رامبه ر به نیران پیش گرتن له خاوه نداریه تی چه کی ناوکیه . شووره وی و چین له کیشه ده گه ل ئه مریکا چه کی ناوکیان به کار نه هینا چونکه ده بوه هوی تیدا چوونی خوشیان به لام نیران مومکینه به کاری بیئی و وهک خود کوشی لی بی هه ر ئه و کاره ی تاله بان له ئه فغانستان کردی و به ته حویل نه دانی بن لاده ن خود کوشی کرد .

ئه گه ر نیران چه کی ئه تومی هه بی ئه و ناسازگاریه ی ده گه ل ئه مریکا و ئیسراییل هه یه تی زیاتر ده بی . کیشه ی نیران له گه ل ئه مریکا و ئیسراییل پیش تر له خاکی لوبنان دا خوی نیشاندوه و به بوونی چهکی ئه تومی پشتیوانی نیران له حه مه س و حزبوللا گوستاخانه تر ده بی . توانایی ئه تومی نیران به مانای ده ست به سه ر داگرتن به سه ر ولاتانی دراوسی دا نیه به لکوو به مه عنای دا سه پاندنی نفوزی سیاسی به سه ر ئه و ولاتانه دایه . سیاسه تی ئه مریکا به رامبه ر به نیران گورینی رژیم نیه به لکوو فشاری سیاسی ، فشاری ئابووری ، ته نیا خستنه وه ی نیران له باری

نیو نه ته وه یی و حوزووری نیزامی به ر بلاو له ته ننگه ی هورمز بو ته زمینی نه منیه تی سادراتی نه فت و ترسانندی نیرانه هه ر چه ند له رابردودا دیومانه قودره تی ناوکی نه مریکا نه بوه هوی ترسانی شووره وی و پیرینگانهوه له داگیر کردنی نه فغانستان.یه ک له ریگاکانی پیش گرتن له نفوزی نیران له ناوچه و به تایبه ت له عیراق دا کومه گ کردن به حکومتی هه ریمی کوردستانه. نه مریکاهه ر وه ها له فکری پیش گرتن له نفوزی غوولی نابووری چین له روژ هه لاتی نیوه راست دایه .

وتار بیژی سینه می نه و کوبوونه وه یه خانمی مپهره نگیزی کار بوو. ناوبراو له سه ر چونیه تی له ژیر پی نانی مافی مروف له نیراندا قسه ی کرد و کوتی :

له باره ی له ژیر پی نانی مافی مروف له نیران دا که متر قسه ده کرئ . توند و تیژیی حکومت به گشتی هه موو کومه لانی خه لکی گرتوته وه به تایبه ت ژنا ن و هه موو جوړه که مینه کا ن به ده ستنیه وه دمنالن. خه لکی شیعه ی نه سنا عه شه ری نیستا به ده ست ده وله تی شیعه ی نه سنا عه شه ریه وه گرفتارن. داواکاریه کانی پاراستنی مافی مروف له ناوچه سنووریه کانی نیراندا له لایه ن حکومت ته وه به هاوکاری ده که ل دوژمن داده ندرئ و حو کمی نیعدامی بو سادر ده کرئ.له یاسای بنه ره تی نیرا ندا جیاوازی دانا ن و له ژیر پی نانی مافی مروف یاسایی کراوه وه کوو مافی جیاوازی ژن و پیاو ، موسولمان و غه بره موسولمان ، شیعه و سوننی، به بینی که مینه کانی قه ومی و ته نانه ت له عه مه لدا به بینی شیعه ی حکومت تی و دوور له حکومت تیش فه رق داده ندرئ. نیستا وه زعی من له فائیزه ی ره فسه نجانی باش تره . له ده زگای حاکمه ی نیراندا تیروانینی دژ به مافی مروف به ته واوی وجودی ههیه. نه حزابی سیاسی مافی تیکوشانیان نیه و نه گه ر ریخستتیکیش بووبی و ته نانه ت سه ر به ده زگای حاکمیش بووبی به دوا ی خو پینساندانه کانی سالی 88 ته نگیان پی هه لچنیون و هه لیا ن وه شانوونه وه ، نیزامی کوماری نیسلامی نیزامی هیچ حزبییه. به و حاله ش خه لکی نیران نو بو زسیونی خو ی هه یه که دووبه شه.به شیکی موخالی نه و سیستمه یه شیکی مونه قدی نه و سیستمه یه و تیکوشانی هه ردوو به شی بزربزر و دوور له یهک و بی هاوکاریه.

مه وازینی نیسلامی که کوماری نیسلامی له سه ری ده روا له قانوندا روون نه کراوه ته وه و که سانیک که له هه ر ده ورائیک دا قودره تی فائیه ن به گویره ی تیروانینی خو یا ن دیاری ده که ن بو وینه نیستا قازی حه قی هه یه له کاتی لیکولینه وه له تومه تبار پیشی به شداربوونی وه کیل بگرئ هه روه ها چونیه تی نیعدام که نایا له دار بدرئ یا به سه لیب بکیشری یا گوله باران بکرئ یا ته نانه ت ده ست و پنی ببرد ریته وه هه مووی به سه لاحدیدی قازیه. له یاسای بنه ره تی دا هیندیک یاسای باشیش هه ن وه کوو یاسای چو نیه تی بازداشت کردن یا چونیه تی پیراگه یستن به زندانیان که هیندیک له زه وابتی نیو نه ته وه یی نزدیک ده بنه وه به لام نه و به شه ی یاسا به ریوه نابردری بویه موشکلاتی یاسایی له نیرانی نیستادا دوو به شه به شیک موشکلات له تیئوری دایه و به شیک له عه مه ل دایه ههروه ها قوه ی قه زاییه ی سه ر به خو مان نیه کانوونی وو که لای سه ربه خو مان نیه ووکه لای نیران روژگاریکی ره ش تپیه ر ده که ن . کانوونی ووکه لای نیران حه قی نیه له ووکه لای زیندانی داکوکی بکا و نه وه ده بی له روژنامه کانی دنیای ده ره وه دا به روونی له سه ری بنووسری . به نسبه ت شوماره ی جه معیه ت نیران له سه دری نه و ولاتانه دایه که زیاترین نیعدامی تیدا ده کرئ . نه و خویندکارانه ی بو دابین کردنی مافی مروف تیده کوشن له زانستگا ده ر ده کرین و لاوانی به های ریگای دریزه دان به خویندن یان لی ده گیرئ و کاتیک نه و که موو کووریانه یان به چاو دا ددهیهوه له باتی ولام دانه وه مه سه له ی گوانتانامو ده کیشنه پیشی و له پشت نه و دیارده یه دا که موو کووریه کان وه پشت گوئ ده ن . سینه ما کار و هونه ر مه ندان تووشی هه موو جوړه ته وهین و بی حورمه تیه ک ده بن و هیندیک له نیامانی جومعه به فاحشه نیویان ده به ن. به رنامه ی تلویزیونه خارجه کان پارازیتیان له سه ر داده ندرئ بو وه ی خه لک ناگاداری ده قیق و وردیان له مه سایل نه بی.

دیالوگی به بینی نیران و نوروپا له زه مانی ده وله تی خاته میدا کارکردی باشی هه بوو و له و ماوه یه دا سه ننگه سار کردن راگیرا. له کوتایی دا ده بی بلیم خه لک له سیلاو ، بووله رزه و ناگر راده که ن و له رژیمیکی که مافه کانی مروفیش ده خاته ژیر پی راده که ن .دیارده یه کی که ناگرئ نیشاره ی پی نه که م نه وه یه که بنه ماله ی زیندانیان کان نیستا به پنجه وانه ی سه ره تای شورش مه سایی پیوه نیدار به زیندانیان کانی خو یان ناشکرا ده که ن و نه و زولمه ی لی یان ده کرئ له قاوی ده ده ن . میرده که ی من سیامه ک پوروزمند سالها له زیندان له ژیر شکه نجه دا بوو هه ولیکی زورمان دا تا نازادیان کرد به لام له ژیر نه و هه موو ته عزیبه دا توانای نه مابوو و بو رزگار بوون له و

هممو نارہ حہ تہ ی بہ سہ ریان ہینابوو لہ تہ بہ قہ ی حہ وتہ می ئاپارتمانہ کہ ی تیبیدا دہڑیابن خوی ہہ لداشتہ خورائ و کوتایی بہ ژیانی خوی ہینا یادی بہ خیر بی.

چوارہ مین سوخہ نرانی ئہ و سمینارہ میرؤ عہ لیار بوو کہ لہ قسہ کانیداکوتی :

بہ پیچہ وانہ ی نہ زہ ری دہ سہ لاتی حاکم و ناسیونالیسمی نہ تہ وہ ی بالا دہ ست ئیران ولایتیکی فرہ نہ تہ وہ بہ. نہتہوہ کانی ئیران حہ فتا لہ سہ دی خہ لکی ئیران پیک دینن بہ لام لہ مافہ کانی خویان بی بہ شن زمانی گہ لانی جیاوازی ئیران لہ خویندن دا بہ کار ناہیندرئ و قہ دہ غہ یہ بویہ رادہی نہ خویندہ واریش لہ نیویان دا زیاترہ داخوازی موسوات بہ جیاوازی خوازی لیک دہ دریتہ وہ و سہ رکوت دہ کرئ . دامہ زرانندی کونگرہ ی نہ تہوہکانی ئیران رووداویکی گرینگ بوو ئیستا 16 ریکخراو لہ و کونگرہ یہ دا بہ شدارن و خہ بات دہ کہ ن بو مافی نہ تہوہکانی و سیاسی نہ تہ وہ کانی غہ یرہ فارس لہ چوارچیوہی ئیرانیتیکی دیمو کرات و سکولار دا. بہ کار ہینانی وشہ ی ئہقلیمت و ئہ کسہ ریہ ت بو بہ یان کردنی جیاوازی نہ تہ واپہ تی دروست نیہ و خودی نہ تہ وہ ی فارس لہ بہرامبہر باقی نہ تہ وہ کانی ئیران دا کہ مینہ یہ.

کونگرہ ی نہ تہ وہ کانی ئیران ئاما دہ ی خہ باتی ہا و بہ شہ دہ گہ ل ریکخراوہ کانی نہ تہ وہ ی فارس بہ شہ رتیک ریزی دوولایہ نہ ی تیدا بی . دیموکراتیزہ کردنی ئیران تہ نیا پرسی ئیرانیہ کان نیہ و مہ سہ لہ ی ئہ منیہ تی نیونہتہوہ بیش لہ گورئ دایہ سیاسہ تی غہ رب بو گورینی رہ فتاری ئیران تا ئیستا سہ رکہ وتوو نہ بوہ و موماشات دہگہ ل کوماری ئیسلامی بو تہ یہ ک لہ ہویہ کانی بہ ہیزتر بوونی ئہ و دہ ولہ تہ و دنیا ی غہ رب ئہ گہ ر لہ سہ ر پروژہ ی ناوکیش دہ گہ ل ئیران بسازئ بہ و ماعنایہ نیہ کہ ئیدی ئیران دیکتاتور نیہ بویہ لازمہ یاریدہ ی ئوپوزسیونی ئیران بدرئ بہ تابیہ ت ئوپوزسیونی نہ تہ وہ کانی غہ یرہ فارس.

پینجہ مین وتار بیژ خانمی مریہ م عہ لیپور بوو کہ لہ قسہ کانی دا کوتی :

سالی 1906 یہ کہ مین پارلمانی ئیران دامہ زرا و یاسای نہ تہ وہ یی چہ سپیندرا کوماری ئیسلامی چہ مکی یہ ک مزہہ بیی بہ چہ مکہ کانی یہ ک نہ تہ وہ یی و یہ ک زمانی زیاد کرد . لہ یاسای ئیران دا دہ ست دریزی بو سہ ر مافی ژن نہا دینہ کراوہ ، ژن ناتوانی بہ ر پرسی ہیچکام لہ قوای سئ گانہ یا سہ روک کومار بی . لہ سیستمی داہاتووی ئیران دا دہ بی ژنان لہ نووسینی یاسای نہ تہ وہ یی دا بہ شدار بن. ہہ روہ ہا سیستمی فدرالی لہ سہ ر ئہساسی نہ تہ وہ یی و ئوستانی دہ بی یہ ک لہ بنہ ما کانی یاسای بنہ رہ تی سیستمی داہاتووی ئیران بی.

شہ شہ مین وتار بیژی ئہ و سمینارہ، ناتان، خہ بہ رنیگاری سوئیدی بوو کہ لہ قسہ کانی دا کوتی:

دہ مہ وئ لہ سہ ر پیوہ ند یہ کانی ئیران دہ گہ ل سوریه و باقی ولاتانی روژہہ لاتی ناوہ راست قسہ بکہم . لہ پیوہندیہ کانی نیوان ئیران و سوریه دا ئہ وہ ئیران بوو کہ لہ ہہ وہ لہ وہ ئیحتیاجی بہ کومہ گ و یارمہ تی ہہ بوو سوریه موخالی رژیومی پیشووی ئیران بوو و ئہ گہ ر ہہ لہ نہ کہ م یہ کہ مین ولات بوو رژیومی تازہ ی ئیرانی بہ رہسمیہ ت ناسی و پیوہ ندی بہ رقہ رار کرد ہہ روہ ہالہ شہ ری ئیران و عیراق دا پشتی کوماری ئیسلامی گرت بہ لام ئیستا مزعہ کہ شتیکی دیکہ یہ و ئہ وہ ئیرانہ کہ پشتی ئہ سہ دی گرتوہ و تا ئیستا لہ و ہہ نگامہ یہ دا پاراستوویہ تی ئہ من لہ کاتی تہ زہوراثہ توندہ کاندہ لہ دمشق بووم و بہ چاوی خوم دیتم کاتیک خویشاندہ رہ کان گہیشنتہ ئہ و مہ یدانہ ی کاخی سہ روک کوماری لی یہ لہ چہ ند سہ د متری کاخہ کہ وہ دروشمیان دہ دا و ئیشارہ یان بہ کاخی سہ فارہ تی کوماری ئیسلامی دہ کرد و دہ یانکوت ئیرہ ناوہ ندی تیرورہ و دلنیام بہ شار ئہ سہ د بو خوی گوئی لہ و دہ نگہ بہ رزانہ دہ بوو. کاخی سہ فارہ تی ئیران ہہ ر لہ نزدیک ئہ و مہ یدانہ یہ و دہنگہ کہ دہ گہ یشنتہ ئہوانیش لہ بیر مان نہ چئ کہ حزبولاش پیوہ ندیکی قول و لہ میژینہ ی دہ گہ ل ئیران ہہ یہ و ئہ و نامادہ گیہ ی ہہبوو لہ ہہ موو دنیا دا ئہ مر وو عہ لاقہ ی ئیران ئیجرا کا بو وہی جینگای قامکی ئیران لہ سہ ر رووداوہ کان دیار نہ بی.

ناخرین وتار بیژی ئہ و کوبوونہ وہ یہ شہ ہریار ناہی بوو کہ لہ قسہ کانی دا کوتی:

دہ مہ وئ لہ سہ ر مہ سالی نیو نہ تہ وہ یی و گلوبال لہ پیوہ ند دہ گہ ل ئیراندا قسہ بکہ م . ئیفلاسی ولاتی یونان، و ہرشکست بوونی بانک وشرکہ تی گہ ورہی بیمہ و بونیادی مالی ناسراو، تیروریزی نیو نہ تہ وہ یی ، چوونہ

سهری راده ی بیکاری له دنیای سه نعه تی دا ، چوو نه سه ری قیمة تی به رق و جوړه کانی دیکه ی ئینرژى ، کیشه کانی شیمالی نافرینا دده بڼه هوئى نه وه زیاتر له مه سه له ی ئیران بیر بکه مه وه چونکه هه مووی نه و ناکوکیانه له نه زه ر ولاتانی گه وره وه گلوبالڼ و له پیوه ند ده گه ل په کتر دا چاره نه ند تیشیان بو ده کرئ و هاوکاری و هاوده نگی به رین و گلوبالی ده وئ. رووداوی 11 ی سپتامبرسیاسه تی نه منیه تی نیو نه ته وه بی گوری و چاو خشاندهوه به و سیاسه ته ی خسته ره دیقی هه وه لی مه سایی جهانیه وه و نه وه په ک له و هوپانه یه که ده بی نین نیستا سه ربازی سوئیدی له نهمغانستانه هه روه ها 11 سپتامبر له سه ر به رنامه ریژی دریخایه نی سه رمایه گوزاری جهانی کارکردی مه نفی دانا و له ویش پیداجوونه وهی وردی ئیجباری کرد. له به ر نه وه گرینگه له به ر خاتری نابووری نیو نه ته وه بی و نه منیه تی سه رمایه گوزاری به بوحرانی ئیران خاتمه بدرئ چونکه مه سه له یه کی نیو نه ته وه بیه و ته نیا به ناوچهی ئیمة وه مه ربوت نیه.

نه و ه نسترانژی حوزوور له ناوچه ی گرینگى نه فتیة که ئیران دیننیه سه ر نه و باوه ره ده بی چه کی نه تومی هه بی و له و چه که وه کوو چه تریکى نه منیه تی و نشان دانی قودره ت بو گه یشتن به نامانجه کانی که لک وه رده گری هه روه ها ئیران بو ته سببى هیژمونی خوی له ناوچه به راگرتنى سوریه وه کوو کورید وریک به ره و فه له ستین و نورد ون و جهانی ئیسلام که لکی لی وه رده گری. ئیران نیستا سیستمیکی موشه کیی میان بوردی هه یه و خهریکه ده بیته قودره تیکى گه وره و ده توانی مه ترسیه ک بو هه موو روژ هه لاتی ناوه راست بی . به شیکى زور له نوینهرانی کونگره ی نه مریکا پیان وایه ده توانن ئیران بترسینن و مانعی سیاسه ته کانی بن و نه و شیوه بیر کردنهوه یه وه زعه که ی خراب کردوه پیم وایه سیاسه تی غه رب ماشکیلا تیکى هه یه و به نا کام ناگا ته نا نه ت وتوویره کانی ئیستامبولیش ناکامیکى نابى و ته نیا ره نگه که میک ته شه نوج که م کاته وه به لکوو به و شیوه یه قیمة تی ئینرژى بیته خواری

له حالی حازردا خه لکی ئیران له وه زعیکی سه بر دا گیریان کرد وه له دریژهی وه زعی مه وجود دا زه ره ر ده که ن نه گه ر شه ر رووبدا دیسان زه ره ر ده که ن و نه گه ر دنیای سه نعه تی به رامبه ر به کوماری ئیسلامی پاشهکشه بکا دیسان خه لک زه ره رمه ند ده بی. له و شه رایته دا مه سه له ی مافی مروف ، نازادی به یان و دیموکراسی مانای تاییه تی خوی هه یه و ده بی سه رنجی کاملی بدریتهی سیاسه تی ئوباما له سه ر به رپه رچ دانه وهی 180 ده ره جه ی سیاسه ته کانی بووش دامه زراوه و له کاتی خو پینشاندانه گه ورهکانی چه ند سال له وه پینشی خهلکی ئیران کارامه بیه کی وای له خو نشان نه دا.

له کوتاییدا شه هرپار ناهی بو ریز گرتن له سیامه کی پوورزه ند نیو ده فیقهی بی دهنگی راگه یاند.

نا ماده کردنی تاپرعه لیار